

สรุปวิเคราะห์ และข้อเสนอแนะ

สรุป

การจัดตั้งพรรคการเมืองของทหารเป็นรูปแบบหนึ่งของความพยายามที่จะมีบทบาททางการเมืองอย่างต่อเนื่อง และเพื่อคงลักษณะเผด็จการทหารเอาไว้ พรรคการเมืองทหารที่ตั้งขึ้นมักจะประกอบไปด้วยผู้นำทหารเป็นส่วนใหญ่ที่มาร่วมเป็นกรรมการพรรค และพรรคจะใช้อิทธิพลในการรณรงค์หาเสียงเลือกตั้ง แต่การจัดตั้งพรรคสามัคคีธรรมเป็นรูปแบบของการเข้ามามีบทบาททางการเมืองของทหารไทยซึ่งเป็นลักษณะที่เป็นไปตามครรลองประชาธิปไตย นับตั้งแต่การปฏิวัติรัฐประหาร (รสช.) เป็นการผลักดันทางการเมืองเพื่อรักษาและธำรงไว้ซึ่งการดำเนินงานทางการเมืองของคณะรักษาความสงบเรียบร้อยแห่งชาติ เป็นไปในลักษณะที่ได้พยายามให้อยู่ในครรลองของระบอบประชาธิปไตย ซึ่งคณะรักษาความสงบเรียบร้อยแห่งชาติ ได้ผลักดันอยู่เบื้องหลังการจัดตั้งพรรคสามัคคีธรรม เพื่อสมัครเข้ารับการเลือกตั้งในวันที่ 22 มีนาคม 2535 โดยการรวบรวมผู้มีประสบการณ์ทางการเมือง เช่น นายบุญเท่งทองสวัสดิ์ อดีตประธานที่ปรึกษาพรรคเอกภาพและบุคคลอื่น ๆ ซึ่งส่วนใหญ่มาจากพรรคเอกภาพ พรรคชาติไทย พรรคราชฎร พรรคปวงชนชาวไทย และพรรคประชากรไทย ความพยายามดังกล่าวสะท้อนให้เห็นภาพของการธำรงรักษาไว้ซึ่งอำนาจของคณะรักษาความสงบเรียบร้อยแห่งชาติ และได้ก่อให้เกิดผลการต่อรองอำนาจทางการเมืองในระบอบประชาธิปไตยกับกลุ่มผู้สูญเสียอำนาจภายหลังการปฏิวัติ โดยเฉพาะผลการเลือกตั้ง วันที่ 22 มีนาคม 2535 พรรคสามัคคีธรรมได้รับผลประโยชน์ของสมาชิกพรรคสามัคคีธรรมจนในที่สุดพรรคสามัคคีธรรมต้องล่มสลายไป ดังนั้นในการศึกษาเรื่องบทบาททางการเมืองของทหารไทยศึกษาเฉพาะกรณีการจัดตั้งพรรคสามัคคีธรรม (2533-2535) ในครั้งนี้จึงเป็นการศึกษาถึงสภาพความเป็นไปในการเข้ามามีบทบาททางการเมืองของทหารไทยแบบหนึ่ง โดยศึกษาถึงรายละเอียดความเป็นไปของการจัดตั้งพรรคสามัคคีธรรม นับตั้งแต่การยื่นเรื่องขอจดทะเบียนตั้งพรรคการเมืองที่กระทรวงมหาดไทย จนถึงขบวนการต่าง ๆ ในการจัดตั้งรวมทั้งความ

ล้มเหลวของพรรคสามัคคีธรรม ทั้งนี้จะสะท้อนให้เห็นถึงบทบาททางการเมืองของทหารไทย ในช่วงเวลาดังกล่าว เป็นที่น่าสนใจศึกษาว่าการใช้สถานภาพของทหารในการเข้ามา มีบทบาททางการเมืองในลักษณะที่เป็นไปตามครรลองประชาธิปไตย จะส่งผลให้เกิดการเปลี่ยนแปลงทางการเมืองอย่างไร และเพื่อเป็นแนวทางในการป้องกันแก้ไขการเข้ามามีบทบาททางการเมืองของทหารไทย

ในการศึกษาครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาการเข้ามามีบทบาททางการเมืองของทหารไทย ศึกษาเฉพาะกรณีการจัดตั้งพรรคสามัคคีธรรม (2533-2535) โดยเฉพาะสาเหตุในการตั้งพรรคการเมืองของคณะรักษาความสงบเรียบร้อยแห่งชาติ วิธีการรักษาและสร้างไว้ซึ่งอำนาจทางการเมืองของทหารไทย โดยเฉพาะความเป็นมาของการจัดตั้ง การดำเนินการ และการสิ้นสุดของพรรคสามัคคีธรรม ซึ่งผู้ศึกษาได้กำหนดสมมติฐานในการศึกษา ดังนี้

1. การตื่นตัวทางการเมืองของประชาชนภายในประเทศเป็นปัจจัยสำคัญ ทำให้การเข้ามามีบทบาททางการเมืองของทหารไทยจำเป็นต้องจัดตั้งพรรคการเมือง เพื่อรักษาความชอบธรรมของอำนาจตามครรลองประชาธิปไตย
2. การขาดความชอบธรรมทางการเมืองของทหารและวัฒนธรรมทางการเมืองของประชาชนเป็นปัจจัยสำคัญที่ทำให้ความพยายามของคณะรักษาความสงบเรียบร้อยแห่งชาติที่ต้องการรักษาและสร้างไว้ซึ่งอำนาจทางการเมือง โดยการจัดตั้งพรรคสามัคคีธรรมต้องประสบความล้มเหลว

การศึกษา เรื่อง บทบาททางการเมืองของทหารไทย : ศึกษาเฉพาะกรณีการจัดตั้งพรรคสามัคคีธรรม (2533-2535) ผู้ศึกษาจึงได้กำหนดทฤษฎีและแนวความคิดที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาบทบาททางการเมืองของทหารไทย เกี่ยวกับความสำคัญของพรรคการเมือง ความหมายของพรรคการเมือง สาเหตุการเข้ามามีบทบาททางการเมืองของทหารแนวความคิดพื้นฐานประชาธิปไตยอันประกอบด้วยหลักสำคัญ 3 ประการ คือ แนวความคิดเกี่ยวกับภาพรวมแนวความคิดเกี่ยวกับเสรีภาพ และแนวความคิดเกี่ยวกับความเสมอภาค นอกจากนี้ยังกล่าวถึงหลักเกณฑ์ ตลอดจนวิธีการปกครองระบอบประชาธิปไตย ลักษณะของวัฒนธรรมทางการเมืองที่มีความสอดคล้อง หรือขัดแย้งกับการเข้ามามีบทบาททางการเมืองของทหารแนวความคิดเกี่ยวกับการเข้ามามีบทบาททางการเมืองในประเทศกำลังพัฒนาซึ่งกล่าว

ถึงประเทศกำลังพัฒนา โดยทั่วไปมักจะประสบปัญหาทางการเมืองที่สำคัญสองประการ คือ ปัญหาเกี่ยวกับการสร้างชาติให้เป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน และปัญหาเกี่ยวกับการสร้างเสถียรภาพของรัฐบาลให้มั่นคง ซึ่งมักจะพบว่าปัญหาประการหลังเป็นปัญหาสำคัญที่เกิดขึ้นอยู่เสมอ กับประเทศกำลังพัฒนา สถานการณ์ความขัดแย้งระหว่างสังคม และระบบการเมืองกับลักษณะขององค์กรและอุดมการณ์ของกลุ่มทหารที่มีส่วนทำให้กลุ่มทหารเข้ามามีบทบาททางการเมือง ปัจจัยที่ทำให้ทหารเข้ามามีบทบาททางการเมืองในประเทศกำลังพัฒนา สามารถแบ่งได้ 2 ปัจจัย คือ ปัจจัยและสิ่งแวดล้อมภายในกองทัพ กับปัจจัยและสิ่งแวดล้อมภายนอกกองทัพ ลักษณะของการเข้ามามีบทบาททางการเมืองของทหารในประเทศกำลังพัฒนา สามารถจำแนกได้ 3 ลักษณะ คือ การเข้ามามีบทบาททางการเมืองโดยใช้อิทธิพลต่อรัฐบาล พลเรือน และการเข้ามามีบทบาททางการเมือง ในลักษณะการใช้กำลังอาวุธ เข้ายึดอำนาจการปกครองจากรัฐบาลเดิม ประเภทของทหารที่เข้ามามีบทบาททางการเมือง สามารถแบ่งเป็น 3 ประการ คือ ทหารที่มีบทบาทเป็นผู้ไกล่เกลี่ย (moderators) ทหารที่มีบทบาทเป็นผู้พิทักษ์ (guardians) และทหารที่มีบทบาทเป็นผู้ปกครอง (rulers) สาเหตุที่สำคัญหลายประการที่ทำให้ทหารจำเป็นต้องจัดตั้งพรรคการเมือง เพื่อลงแข่งขันในการเลือกตั้งตั้งแต่ครั้ง ทั้งนี้มีเงื่อนไขสำคัญประการหนึ่งกลายเป็นสาเหตุให้ทหารต้องดำเนินการจัดตั้งพรรคการเมือง ก็คือ การมีรัฐธรรมนูญและการเลือกตั้งตามบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญ ซึ่งมีผลให้ทหารมีข้อจำกัดในการใช้อำนาจและอิทธิพลทางการเมือง ปัจจัยที่มีส่วนเกื้อกูลให้ทหารจัดตั้งพรรคการเมือง ประกอบด้วย ปัจจัยด้านสภาพแวดล้อม ปัจจัยทางด้านกฎหมาย ปัจจัยภายในกลุ่มทหารเอง โดยเฉพาะอย่างยิ่งปัจจัยด้านประชาชนการตื่นตัวทางการเมืองของประชาชนเป็นปัจจัยสำคัญที่ทำให้ทหารจำเป็นต้องจัดตั้งพรรคการเมือง

จากการศึกษากรณีดังกล่าว สาเหตุที่ทำให้ทหารเข้ามามีบทบาททางการเมืองพบว่า คณะ รสช. จะอ้างตัวเข้ามามีบทบาททางการเมือง เพื่อแก้ไขภาวะเสื่อมทรามของประเทศ เพื่อรักษาความมั่นคงปลอดภัยของบูรณภาพของชาติ เพื่อปรับปรุงให้ประเทศมีความเจริญก้าวหน้าแก้ไขปัญหาคอรัปชั่น และความไร้ประสิทธิภาพในการบริหารงานของรัฐบาลพลเรือน แต่โดยแท้จริงแล้วจากการศึกษาพบว่า ในการเข้ามามีบทบาททางการเมือง โดยการจัดตั้งพรรคสามัคคีธรรม เป็นการป้องกันการแก้แค้นของกลุ่มนักการเมืองกลุ่มเก่าโดยเฉพาะพรรคกิจสังคมและพรรคชาติไทยที่กลับเข้ามามีบทบาททางการเมืองตามครรลองของ

ระบอบประชาธิปไตย ในกรณีการปฏิบัติและการยึดทรัพย์โดยสภา รสช. การจัดตั้งพรรค สหรั่วมัคคีธรรมจึงมีความมุ่งหมายให้ทหารในสภา รสช. เข้ามามีบทบาททางการเมืองในฐานะ สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรหรือคณะรัฐมนตรี หรือนายกรัฐมนตรี ตามที่พรรคสหรั่วมัคคีธรรมเสนอ เพื่อรักษาและธำรงไว้ซึ่งอำนาจของทหารกลุ่มนี้ และเพื่อเป็นเงาแก่การอ้างอำนาจทางการเมืองของนักการเมืองกลุ่มเก่า

การสร้างความปลอดภัยของการเข้ามามีบทบาททางการเมืองของสภา รสช. ในระดับแรก คือ การปฏิบัติสะท้อนถึงความอ่อนแอของระบบการเมืองต่อการเข้ายึดอำนาจของทหาร ประกอบด้วย การบังคับและการสร้างความชอบธรรม เมื่อมีความต่อเนื่องในการเสนอของ สภา รสช. ให้ พล.อ.สุจินดา คราประยูร เป็นนายกรัฐมนตรี ไม่สามารถแสดงสมรรถนะให้เป็นที่ปรากฏ และยอมรับในหมู่ประชาชนว่ามีประโยชน์ สามารถอาศัยทหารแก้ไขปัญหาได้ วิกฤตการณ์ทางด้านความชอบธรรมทำให้เกิดขึ้น และองค์กรที่มีประสิทธิภาพในท้ายที่สุดมาจากประชาชนที่มีศักยภาพในการทำหายความชอบธรรมของทหารมากที่สุด และกลุ่มคนชั้นกลาง นิสิตนักศึกษา

การศึกษาได้กล่าวถึงอุดมการณ์ทางการเมืองของทหารไทยยังกล่าวถึงอุดมการณ์ทางการเมือง สามารถแบ่งเป็น 4 ประการ คือ ทหารไทยมีความรู้สึกชาตินิยม ทหารไทยถือตนว่ามีบทบาททางการเมืองเท่ากับพลเรือนทหารยังเข้าใจและเน้นอุดมการณ์การเมืองของประเทศว่าจะขาดทหารมิได้ และทหารปฏิเสธระบบการปกครองประชาธิปไตยสมบูรณ์แบบ ความสัมพันธ์ระหว่างทหารกับการพัฒนาการเมืองไทย ตั้งแต่ทหารเข้ามามีบทบาทร่วมกับพลเรือนในการเปลี่ยนแปลงการปกครอง เมื่อ พ.ศ. 2475 จนถึงปัจจุบันและผลกระทบของการเข้ามามีบทบาททางการเมืองของทหารไทย ซึ่งการเข้ามามีบทบาททางการเมืองของทหารไทยที่เกิดขึ้นบ่อยครั้ง มีผลทำให้ระบบการเมืองขาดความมั่นคงและความต่อเนื่อง และเป็นผลให้เกิดการหลักของการปกครอง ซึ่งได้แก่รัฐธรรมนูญขาดความศักดิ์สิทธิ์ ที่สำคัญคือ การเข้ามามีบทบาททางการเมืองด้วยการปฏิวัติรัฐประหารหลายครั้งเป็นการหยุดยั้งความเจริญเติบโตของระบอบประชาธิปไตย

การศึกษา เรื่อง บทบาททางการเมืองของทหารไทย : ศึกษาเฉพาะกรณีการจัดตั้งพรรคสหรั่วมัคคีธรรม ได้ศึกษาจากเอกสาร วารสาร และหนังสือพิมพ์ในช่วงเวลาดังกล่าว รวมถึงงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการเข้ามามีบทบาททางการเมืองของทหารไทยในอดีตที่ผ่านมา

และผู้ศึกษาได้ทำการสัมภาษณ์ผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องในการจัดตั้งพรรคสมาชิกธรรมแล้วนำข้อมูลต่าง ๆ ที่ได้รับมาประมวลและรวบรวมอย่างไรก็ตามการศึกษาครั้งนี้มีข้อจำกัดด้านข้อมูลบางประการที่ผู้ให้สัมภาษณ์ไม่อาจชี้แจงได้โดยตรง แต่ทั้งนี้ผู้ศึกษาได้เทียบเคียงในลักษณะพรรณนาวิเคราะห์ (descriptive and analytical method) เพื่อสรุปเป็นผลการศึกษา

ผลการศึกษสามารถสรุปผลการศึกษาได้ตามสมมติฐานดังนี้

1. การตื่นตัวทางการเมืองของประชาชนภายในประเทศ เป็นปัจจัยสำคัญทำให้การเข้ามามีบทบาททางการเมืองของทหารไทยจำเป็นต้องจัดตั้งพรรคการเมือง เพื่อรักษาความชอบธรรมของอำนาจตามครรลองประชาธิปไตย

ผลจากการศึกษาพบว่า พรรคสมาชิกธรรมได้มีการจัดตั้งขึ้นในขณะที่พรรคการเมืองอยู่ภายใต้การควบคุมของสภารักษาความสงบเรียบร้อยแห่งชาติ (สภา รสช.) จะเห็นได้ว่า สมาชิกพรรคสมาชิกธรรมส่วนมากเป็นนักการเมืองที่มีประสบการณ์และเคยเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร เมื่อสภา รสช. ขยายอำนาจจำเป็นต้องสร้างกลไกทางการเมืองรองรับ เพื่อลดความกดดันและสร้างความต่อเนื่องในการจัดตั้งพรรคสมาชิกธรรม และสรรหานักการเมืองให้ได้จำนวนมากเพียงพอเป็นฐานที่แข็งแรง มั่นคง ในการประสานผู้ลงสมัครรับเลือกตั้งในแต่ละจังหวัด เพื่อให้ได้สมาชิกผู้แทนราษฎรมากเพียงพอสำหรับการเป็นพรรคร่วมรัฐบาล ทั้งนี้การดำเนินงานของพรรคสมาชิกธรรมมักอ้างชื่อทหารสะท้อนให้เห็นว่าทหารยังคงมีอิทธิพลสูงหากมีการเลือกตั้งใหม่ พรรคสมาชิกธรรมยังได้รับการสนับสนุนจากทหาร ภาพของทหารในการเข้ามามีบทบาททางการเมือง โดยจัดตั้ง "พรรคสมาชิกธรรม" เพื่อรักษาความชอบธรรมของอำนาจตามครรลองระบอบประชาธิปไตย จึงมีความเป็นเอกเทศไม่เกี่ยวข้องกับความตื่นตัวทางการเมืองของประชาชนโดยประชาชน แต่ประเด็นสำคัญก็คือการสร้างความต่อเนื่องทางการเมือง โดยใช้กลไกที่ถูกต้องตามกติกาทางการเมืองดังจะเห็นได้จากการร่างรัฐธรรมนูญเพื่อเปิดโอกาสให้ข้าราชการประจำเป็นข้าราชการการเมือง ดังนั้น ทหารหรือสภา รสช. ก้าวลงจากอำนาจโดยเปิดให้มีการเลือกตั้งทั่วไป แต่ไม่มีการวางฐานทางการเมืองทหารก็เกรงกันว่านักการเมืองกลุ่มอำนาจ

เก่าอาจเข้ามาอีก ทหารจะไม่มีอะไรป้องกันตัวจากการแก้แค้น โดยเฉพาะสมาชิกพรรคชาติไทย และพรรคกิจสังคมซึ่งถูกాయัดทรัพย์ คือ เป็นศัตรูหรือคู่แข่งที่น่ากลัวกับทหาร จากเหตุผลลี้ลับซึ่งว่าพรรคสามัคคีธรรม คือทางออกที่ทหารเลือกและจำเป็นจะต้องดำเนินการเพื่อรักษาบทบาท และสภาพอำนาจทางการเมืองไว้ในฐานะกลุ่มอำนาจใหม่อีกกลุ่มหนึ่งทางการเมือง มากกว่าการยึดถือความตื่นตัวทางการเมืองของประชาชน ผลการศึกษาจึงไม่เป็นไปตามสมมติฐานที่กำหนดไว้

2. การขาดความชอบธรรมทางการเมืองของทหารและวัฒนธรรมทางการเมืองของประชาชนเป็นปัจจัยสำคัญที่ทำให้ความพยายามของคณะรักษาความสงบเรียบร้อยแห่งชาติที่ต้องการรักษาและธำรงไว้ซึ่งอำนาจทางการเมือง โดยการจัดตั้งพรรคสามัคคีธรรมต้องประสบความล้มเหลว

ผลการศึกษาพบว่าการจัดตั้งพรรคสามัคคีธรรมต้องประสบความล้มเหลวเป็นผลมาจากความพยายามที่จะชักชวนอดีตสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรของพรรคการเมืองต่าง ๆ เพื่อทำให้เกิดความเป็นไปได้ในการจัดตั้งรัฐบาล จนถึงกับกล่าวว่า "พรรคสามัคคีธรรม" คือพรรคที่ตั้งขึ้นมาเพื่อเป็นรัฐบาลโดยเฉพาะถึงแม้ พรรคสามัคคีธรรมเป็นพรรคการเมืองใหม่ที่มีความได้เปรียบ ยบในการดึงบรรดาอดีตนักการเมือง อดีตสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรเข้ามาร่วมแต่ความได้เปรียบอันเนื่องมาจากบุคคลสำคัญ ได้ทำให้เกิดความไม่เป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน ส่งผลให้รูปแบบและวิถีทางไม่ได้เป็นไปตามที่กำหนดไว้ โดยเฉพาะการเกิดความขัดแย้งเมื่อมีการจัดสรรตำแหน่งรัฐมนตรีของพรรค ซึ่งเป็นเรื่องที่สมาชิกพรรคสามัคคีธรรมทุกคนต้องรับรู้แต่มีเพียงสมาชิกพรรคสามัคคีธรรม 2-3 คน และทหารในสภาரசข. สนับสนุนการเงินแก่พรรคสามัคคีธรรมได้สร้างความไม่พอใจแก่สมาชิกประกอบกับเหตุการณ์พฤษภาทมิฬซึ่งสภา รสข. ได้เสนอชื่อ พล.อ.สุจินดา คราประยูร ผู้บัญชาการทหารบกและรองประธาน รสข. ในขณะที่นั้นเป็นนายกรัฐมนตรีเพราะ พล.อ.สุจินดา เคยปฏิเสธมาตลอดเวลาว่าจะไม่เป็นนายกรัฐมนตรี จึงได้รับการคัดค้านและต่อต้านจากนักการเมือง นักศึกษา และประชาชนทั่วไป เหตุการณ์พฤษภาทมิฬในช่วงระหว่างวันที่ 17-20 พฤษภาคม 2535 ทำให้ พล.อ.สุจินดา คราประยูร ต้องลาออกจากเป็นนายกรัฐมนตรีแต่

ตั้งประกอบด้วย นายอาทิตย์ อุไรรัตน์ ประธานสภาผู้แทนราษฎรในขณะนั้นจึงได้เสนอชื่อ นายอานันท์ ปันยารชุน เป็นนายกรัฐมนตรีเฉพาะกิจอีกครั้ง และได้ประกาศยุบสภาให้มีการเลือกตั้งใหม่ ซึ่งถือเป็นการยุติบทบาทของพรรคสามัคคีธรรมและความล้มเหลวของการจัดตั้งพรรคสามัคคีธรรมโดยสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรพรรคสามัคคีธรรมซึ่งตั้งมา เพื่อประสานการดำเนินงานของสภา รสช. ได้แยกไปร่วมกับพรรคการเมืองอื่น ๆ บางส่วนก็ร่วมกันตั้งพรรคการเมืองใหม่ เช่น พรรคเสรีธรรมและพรรคเทิดไทย ถึงแม้พรรคสามัคคีธรรมจะมีการเปลี่ยนหัวหน้าพรรคเพื่อแก้ปัญหาการขาดเงินสนับสนุนพรรคสามัคคีธรรม

ผลการศึกษาสะท้อนให้เห็นอย่างชัดเจนว่า พรรคสามัคคีธรรมมีความมุ่งหมายเฉพาะกิจ เพื่อประสานงานระหว่างทหารกับกลุ่มทางการเมือง แต่สมาชิกพรรคยังคงขาดเอกภาพจะทำให้แนวทางการดำเนินงานมีความสับสน และความล้มเหลวของพรรคเป็นผลจากการขาดการสนับสนุนของทหารมากกว่าการขาดความชอบธรรมทางการเมืองของทหารและวัฒนธรรมของประชาชนจึงไม่เป็นไปตามสมมติฐานที่กำหนดไว้

การวิเคราะห์

พรรคสามัคคีธรรมจึงเป็นพรรคการเมืองที่ถูกจัดตั้งโดยมีความสอดคล้องกับสถานการณ์ของ สภา รสช. บทพื้นฐานการสนิทสนมกับกลุ่มทหารที่มีความมุ่งหมายสร้างพรรคการเมืองเป็นฐานเพื่อสร้างการยอมรับซึ่งกันและกันกับฝ่ายการเมือง ทั้งนี้การดำเนินงานของพรรคสามัคคีธรรมจะมีความต่อเนื่องหากไม่เกิดความผิดพลาด เมื่อพรรคสามัคคีธรรมเป็นหนึ่งในห้าพรรคร่วมรัฐบาล ที่เห็นชอบให้ พล.อ.สุจินดา คราประยูร ดำรงตำแหน่งนายกรัฐมนตรี ทั้งนี้เพื่อต้องการแนวทางการเมืองของทหารให้สามารถดำเนินงานกับกลุ่มพลังทางการเมืองกลุ่มเก่า อย่างไรก็ตามการปรับปรุงพรรคสามัคคีธรรมสู่พรรคเทิดไทย ทำให้ผู้สนับสนุนเงินทุนพรรคเทิดไทยแตกต่างจากพรรคสามัคคีธรรมในอดีต การให้เงินช่วยเหลือในฐานะหัวหน้าพรรคทำได้ไม่นาน ในขณะที่พรรคชาติพัฒนา พรรคชาติไทย และอีกหลายพรรคพยายามให้อดีตสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรของพรรคสามัคคีธรรมหรือเทิดไทยได้ถอนตัวเพื่อไปเข้าร่วมกับพรรคอื่น ๆ เป็นจำนวนมากเป็นสภาพที่ควรแก่การทบทวนศึกษาเพื่อนำมาขำเตือน และเป็นบทเรียนให้เกิดความสำนึกตระหนักในสิ่งที่เรียกว่า

"พรรคเฉพาะกิจทางการเมือง" ในที่สุด พรรคสามัคคีธรรมหรือพรรคเทิดไท้ก็ได้สลาย
 อยู่ในความเป็นจริง เพราะสิ่งที่เหลืออยู่จากพรรคสามัคคีธรรมและพรรคเทิดไท้ได้สลาย
 กลายเป็นส่วนหนึ่งของพรรคชาติไทยโดยเป็นพรรคชาติไทยแต่สายเทิดไท้ยอมทำให้ประชาชน
 แยกอุดมการณ์ของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรแต่ละพรรคได้ชัดเจนขึ้น และจะเป็นเครื่องพิสูจน์
 การเมืองไทยว่าประชาชนจะเลือกอะไร ระหว่างเลือกพรรคการเมืองกับเลือกตัวบุคคล
 อย่างไรก็ตาม การยุบพรรคเทิดไท้เป็นบทเรียนที่สำคัญสำหรับผู้ที่จะเป็นนักการเมืองว่าพรรค
 เทิดไท้เป็นความต่างพร้อมที่นักการเมืองที่ให้การสนับสนุนพรรคการเมืองเฉพาะกิจ เพื่อ
 สนับสนุนอำนาจแฝงเร้นที่นิยมอำนาจเผด็จการและกับผลประโยชน์ แต่เมื่อหมดประโยชน์
 พรรคการเมืองเฉพาะกิจล่มสลาย ความต่างพร้อมย่อมตกกับนักการเมืองโดยตรง

ผลการศึกษาดังกล่าวสะท้อนให้เห็นว่า ทหารยอมรับว่าพรรคการเมืองเป็นสถาบัน
 ทางการเมืองที่มีความสำคัญอย่างยิ่งในระบอบประชาธิปไตย โดยเฉพาะอย่างยิ่งในระบบ
 รัฐสภา ทั้งมีการแข่งขันทางการเมืองโดยวิธีทางแห่งระบอบประชาธิปไตย เพื่อจะต่อรอง
 ผลประโยชน์ต่าง ๆ และช่วงชิงอำนาจในการเป็นรัฐบาล (Robert Michels, 1964 :
 pp 20-25) ถึงแม้ว่าทหารจะบิดเบือนโดยสร้างพรรคการเมืองให้ประชาชนเกิดความรู้สึกว่า
 เสรีภาพและความเสมอภาคของประชาชนนั้นมีพรรคการเมืองเป็นเครื่องประกันวิธีทางแห่ง
 ระบอบประชาธิปไตย (William Goodman, 1964 : pp 11-16) แต่พรรคการเมืองนี้
 ทหารมีบทบาทผลักดันกลับกลายเป็นกลไกที่สะท้อนความขัดแย้งของบุคคลภายในพรรคการเมือง
 มากกว่าการเป็นพรรคการเมืองที่จะทำให้ประชาชนได้รับประโยชน์จากการกำหนดนโยบาย
 ของพรรคมากที่สุดเท่าที่จะทำได้ ถึงแม้พรรคสามัคคีธรรมจะเป็นพรรครัฐบาลก็ตาม

พรรคการเมืองโดยเฉพาะพรรคสามัคคีธรรมมีคณะบุคคลที่มีการจัดตั้งองค์การที่
 แน่นนอนชัดเจน แต่การขาดมีแนวความคิดทางการเมือง เศรษฐกิจ และสังคมในแนวทาง
 คล้ายคลึงกันทำให้เกิดความขัดแย้งในการคัดเลือกตัวบุคคลเข้าสมัครรับเลือกตั้ง และ
 มุ่งหวังที่จะได้เป็นรัฐบาลเพื่อนำนโยบายของพรรคการเมืองไปเป็นนโยบายรัฐบาลเกิด
 ความล้มเหลวทั้งนี้มีเหตุผลจาก

1. ความอ่อนแอในโครงสร้างสังคมโดยเฉพาะความเปราะบางของรัฐบาล
 พลตรีชาติชาย ชุณหะวัณ เป็นตัวดึงให้ทหารเข้ามามีบทบาททางการเมืองโดยการปฏิวัติแต่

การที่ทหารเข้ามามีบทบาทการเมืองในสังคมที่ไม่มีสภาพยุ่งเหยิง มีสถาบันเป็นหลักทุกกลุ่ม มีการตื่นตัวทางการเมืองสูงทำให้ทหารเป็นกลุ่มที่มีอาวุธอยู่ในมือเข้ามามีบทบาททางการเมืองเกรงว่าจะไม่ประสบผลสำเร็จ (Samuel p. Huntington, 1968 : p 194) นำไปสู่การจัดตั้งพรรคสามัคคีธรรม โดยอ้างความล้มเหลวของการปกครองระบบประชาธิปไตยและความล้มเหลวในการดำเนินงานของรัฐสภา โดยเฉพาะ

1.1 ความแตกแยกภายในและการขาดความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันของชาติ

1.2 การขาดปัจจัยพื้นฐานที่สามารถเอื้ออำนวยให้การปกครองแบบ

ประชาธิปไตยสำเร็จผล

1.3 การที่ประชาชนส่วนใหญ่ขาดประสบการณ์กับการปกครองแบบ

ประชาธิปไตยสำเร็จผล

การที่ทหารเข้ามายุ่งเกี่ยวกับการเมืองในขณะที่ระบบการเมืองมีเสถียรภาพทำให้ทหารถูกมองว่าเป็นกลุ่มที่สร้างวิกฤตการณ์ของการเมือง ระบบการเมืองซึ่งไม่มีความต่อเนื่องด้านการพัฒนาทางการเมืองแต่สิ่งที่น่าสนใจเป็นอย่างยิ่งคือสถานการณ์ที่เอื้ออำนวยต่อการเข้ามามีบทบาททางการเมืองของทหารโดยการจัดตั้งพรรคสามัคคีธรรม เป็นการสะท้อนถึงโอกาสที่ทหารเข้ามามีบทบาททางการเมือง เนื่องจากระบบการเมืองมีความชอบธรรมน้อย การที่ระบบการเมืองขาดความชอบธรรมไม่ได้หมายความว่าประชาชนไม่ให้ความสนับสนุนแก่รัฐบาล ทหารสามารถเข้าทำการยึดอำนาจได้จึงเกรงว่าประชาชนต่อต้าน โดยเฉพาะกลุ่มพลังฝ่ายต่าง ๆ หมายถึงแต่กลุ่มพลังที่ทหารเกรงกลัวที่สุดในขณะนั้นคือกลุ่มพลังทางการเมืองซึ่งทหารเกิดความขัดแย้งกับรัฐบาลทหารจึงไม่มีความไว้วางใจในรัฐบาลกัน เพราะความพยายามของผู้บริหารเมืองที่จะเปลี่ยนแปลงนโยบายภายในกองทัพ ย่อมส่งผลให้ความสัมพันธ์ระหว่างทหารกับพลเรือนตึงเครียด เป็นสาเหตุให้ทหารทำการปฏิวัติรัฐประหาร

2. ผลประโยชน์ของทหารถูกกระทบกระเทือน โดยเฉพาะการสนับสนุนเงินงบประมาณ (Eric Nordlinger, 1977 : p.64) และการแต่งตั้งและโยกย้ายตำแหน่งนโยบายความมั่นคงภายนอกและภายใน (ชัยอนันต์ สมุทวณิช, 2522. น.57) ผลประโยชน์เหล่านี้ได้ถูกกระทบกระเทือนทำให้ทหารเข้ามามีบทบาททางการเมืองของทหาร โดยการปฏิวัติรัฐประหาร แต่ความขัดแย้งทางอำนาจและผลประโยชน์ทางการเมืองระหว่างผู้นำ

ทหารในขณะนั้น พล.อ.สุจินดา คราประยูร มีศักยภาพพอที่จะทำรัฐประหารได้เนื่องจาก เป็นนายทหารระดับสูงซึ่งต้องการรักษาสถานภาพทางการเมืองของตน พล.อ.สุนทร คงสมพงษ์ จึงทำการปฏิวัติ

อย่างไรก็ตาม ปัจจัยและสิ่งแวดล้อมภายนอกกองทัพ โดยเฉพาะปัญหาความชอบธรรมของรัฐบาลพลเรือน ประสิทธิภาพของการบริหารงาน ความล้มเหลวของการแก้ปัญหาทางเศรษฐกิจไม่น่าเป็นปัจจัยหรือมูลเหตุนี้ทำให้เกิดการปฏิวัติแต่ประการใด นอกจากนี้เมื่อพิจารณาสาเหตุที่ทหารจัดตั้งพรรคสามัคคีธรรมเพื่อลงแข่งขันในการเลือกตั้งมิได้มีมูลเหตุมาจากกรณีรัฐธรรมนูญ และการเลือกตั้งตามบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญเพราะทหารได้สร้างข้อจำกัดในการใช้อำนาจและอิทธิพลทางการเมือง โดยการร่างรัฐธรรมนูญซึ่งกำหนดให้ทหารดำรงตำแหน่งทางการเมืองได้แก่การจัดตั้งพรรคการเมืองของทหารเป็นความพยายามของผู้นำทหารที่จะสร้างเสถียรภาพทางการเมือง เพราะการเลือกตั้งตามรัฐธรรมนูญก็ทำให้การเมืองของประเทศต้องเป็นไปตามระบบรัฐสภา ซึ่งทหารคาดว่าจะหวังความสนับสนุนจากฝ่ายทหารเพียงฝ่ายเดียวมิได้ว่าฐานอำนาจที่แท้จริงจะอยู่เสียงข้างมากสนับสนุนจากรัฐสภา หากขาดเสียงข้างมากสนับสนุนแล้ว ทหารก็คงจะทำอะไรไม่ได้ ดังนั้นทหารจึงจำเป็นต้องรวบรวมสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรเข้าเป็นกลุ่มก้อนเพื่อให้การสนับสนุน (Manheim, Jarol B., 1975. p.53) ประกอบกับการมีพระราชบัญญัติพรรคการเมือง เมื่อมีการประกาศใช้พระราชบัญญัติพรรคการเมืองก็เป็นการเปิดโอกาสให้บรรดานักการเมืองทุกกลุ่มในเวลานั้นได้แข่งขันทางการเมืองก็เป็นการเปิดโอกาสให้บรรดานักการเมืองทุกกลุ่มในเวลานั้นได้ทำการแข่งขันทางการเมืองด้วยรูปแบบของพรรคการเมือง ทหารจึงมีความจำเป็นต้องจัดตั้งพรรคการเมืองขึ้นมาเพื่อสนับสนุนตนเอง ทั้งนี้เพื่อรวบรวมสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรที่ให้ความสนับสนุนตนเองในสภาและในแง่กฎหมายซึ่งสอดคล้องกับแนวความคิดของ วอนเดอ เมเตนและเฟรดคัมบลิว ริษัทที่ทหารมุ่งแสวงหาฐานกำลังจากกลุ่มอื่น ๆ ดังนั้นแนวทางที่ทำให้ทหารเข้ามามีบทบาททางการเมืองสามารถหาฐานสนับสนุนทางการเมืองได้อย่างคงทนก็คือ การแสวงหาฐานกำลังจากประชาชนตามวิถีทางรัฐธรรมนูญหรือตามประชาธิปไตย (Von der Menden, Fred W. Reggs, 1965.p 74) อย่างไรก็ตามการแสวงหาฐานอำนาจด้วยวิธีดังกล่าวก็จำเป็นต้องผสมผสานไปกับการรักษาฐานอำนาจทาง

ทหารด้วย การจัดตั้งพรรคการเมืองของทหาร จึงเป็นสิ่งสำคัญที่ทหารใช้เป็นกลไกในการดำเนินกิจการทางการเมือง

ผลการศึกษาสะท้อนให้เห็นว่าทหารมีกระบวนการที่ทำหน้าที่ในทางการเมืองต่างๆ ควบคู่ไปกับสถาบันทางการเมืองอื่น ๆ ไม่ว่าจะเป็นการเลือกสรรผู้นำทางการเมืองการจัดทำนโยบายแห่งรัฐ ฯลฯ ซึ่งทหารได้ทำหน้าที่ดังกล่าวมาโดยตลอดในช่วงที่ยึดอำนาจการปกครองและเข้าครอบครองอำนาจทางการเมืองเมื่อมีการประกาศใช้รัฐธรรมนูญซึ่งกระบวนการต่าง ๆ เป็นไปตามระบอบประชาธิปไตย กล่าวคือ องค์กรและสถาบันทางการเมืองต่าง ๆ ตามระบอบประชาธิปไตยได้ทำหน้าที่ดังกล่าวข้างต้น รวมทั้งพรรคสามัคคีธรรมมีหน้าที่หลาย ๆ ประการ เช่น การเลือกสรรผู้สมัครและผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง แต่การรักษาผลประโยชน์ของกลุ่มการเมืองผลประโยชน์ และการรวบรวมความต้องการและข้อเสนอของประชาชนมาจัดทำเป็นนโยบายไม่สอดคล้องกับการจัดตั้งพรรคสามัคคีธรรมจึงไม่ได้ทำหน้าที่ดังกล่าวแต่ประการใด แต่การนี้ทหารแสวงหาแนวทางเข้ามามีบทบาทในรัฐสภา มีความเป็นไปได้ในการนี้พรรคสามัคคีธรรมกุมบทบาทในรัฐสภาได้ทั้งหมด ดังนั้นการจัดตั้งพรรคสามัคคีธรรมเพื่อให้สมาชิกพรรคที่ได้รับเลือกตั้งเข้าไปดำเนินงานให้เป็นไปตามความต้องการของทหารจึงเป็นสิ่งจำเป็นเพื่อให้ทหารใช้พรรคสามัคคีธรรมภายหลังการประกาศใช้รัฐธรรมนูญฉบับต่าง ๆ ซึ่งจะต้องมีการเลือกตั้งทั่วไปและให้รัฐสภาดำเนินการจัดตั้งคณะรัฐบาลในการนี้เป็นที่ทราบกันดีว่าทหารยังคงต้องการ

มีบทบาททางการเมืองอยู่โดย เฉพาะอย่างยิ่งต้องการที่จะเป็นผู้นำทางการเมืองด้วย เมื่อมีความจำเป็นที่จะต้องมีการตามระบอบประชาธิปไตย สภา รสช. จึงต้องปรับเปลี่ยนบทบาทและสถานภาพของตนเองในการปฏิบัติงานจึงได้จัดตั้งพรรคสามัคคีธรรมขึ้นมาและเข้าร่วมแข่งขันเลือกตั้ง ทั้งนี้ก็เพื่อเป็นการปิดบังลักษณะของรัฐบาลทหารนั่นเอง (Von der Mehden, Fred R., 1965.p.80)

ปัจจัยที่ทำให้ทหารสามารถจัดตั้งพรรคสามัคคีธรรมได้มีปัจจัยที่มีส่วนเกื้อกูลให้ทหารจัดตั้งพรรคการเมือง ประกอบด้วย

1. ปัจจัยด้านสภาพแวดล้อม ปัจจัยด้านนี้ได้แก่สภาพทางการเมืองไทยทั่ว ๆ ไปซึ่งส่งผลให้ทหารสามารถที่จะจัดตั้งพรรคการเมืองได้ ที่สำคัญก็คือสถานการณ์หรือเงื่อนไขต่าง ๆ ที่จะมีอิทธิพลต่อความรู้สึกนึกคิดและความยอมรับของประชาชน ซึ่งส่งผลให้ทหารสามารถที่จะ

จัดตั้งพรรคการเมืองได้ ที่สำคัญก็คือสถานการณ์หรือเงื่อนไขต่าง ๆ ที่มีอิทธิพลต่อความรู้สึกนึกคิดและความยอมรับของประชาชนซึ่งปัจจัยดังกล่าวนี้ เป็นผู้สร้างขึ้นมาเองแล้วโฆษณาสวนเชื่อด้วยเครื่องมือทางการสื่อสารต่าง ๆ หรือวิธีการต่าง ๆ จนกระทั่งประชาชนเชื่อถือ เช่น เงื่อนไขเกี่ยวกับความมั่นคง ในการสร้างความชอบธรรมให้กับกองทัพให้มีบทบาททางการเมือง ซึ่งเงื่อนไขนี้จะช่วยทำให้เกิดการยอมรับในหมู่ประชาชน และเกิดความเห็นคล้อยตาม (ชัยอนันต์ สมุทรวณิช, 2524 น.348) จนกระทั่งสนับสนุนพรรคสามัคคีธรรมของทหารให้เป็นพรรครัฐบาลต่อไป

2. ปัจจัยทางด้านกฎหมาย เป็นปัจจัยที่สำคัญที่สุด โดยเฉพาะอย่างยิ่ง กฎหมายรัฐธรรมนูญ แม้รัฐธรรมนูญให้เสรีภาพในด้านต่าง ๆ แก่ประชาชนรวมทั้งสิทธิเสรีภาพในการจัดตั้งพรรคการเมือง รวมไปถึงเสรีภาพในการชุมนุมทางการเมือง แต่เสรีภาพเหล่านี้ก็ถูกจำกัดในทางปฏิบัติ กล่าวคือ จำเป็นที่จะต้องมีความหมายอื่น ๆ มารองรับเสรีภาพบางประการโดยเฉพาะในส่วนที่เกี่ยวกับพรรคการเมืองนั้นจะต้องมีพระราชบัญญัติพรรคการเมือง ประกาศฯ ซึ่งจึงจะสามารถรับรองให้พรรคการเมืองนั้น มีบทบาทตามครรลองของระบอบประชาธิปไตย

หลังจากการปฏิวัติรัฐประหารโดยทหาร เพื่อยึดอำนาจและล้มเลิกรัฐธรรมนูญได้มีการประกาศใช้รัฐธรรมนูญใหม่ ซึ่งจะต้องมีการเลือกตั้งทั่วไปตามรัฐธรรมนูญซึ่งกระบวนการปฏิวัติรัฐประหารนี้เป็นปัจจัยสำคัญบางประการหนึ่งที่ทำให้ทหารสามารถก่อตั้งพรรคสามัคคีธรรมได้ กล่าวคือ สภา รสช. จะได้ทำการร่างรัฐธรรมนูญเพื่อที่จะสนับสนุนให้พรรคสามัคคีธรรมสามารถจัดตั้งและมีบทบาททางการเมืองได้อย่างเต็มขั้นนั่นก็คือ บทบัญญัติเกี่ยวกับการให้อำนาจแก่วุฒิสมาชิกให้มีจำนวนและสัดส่วนที่เท่าเทียมกัน ประเด็นดังกล่าวในฐานะที่ทหาร ซึ่งก้าวเข้ามามีบทบาททางการเมืองได้พยายามวางแนวทางเอาไว้เพื่อปูทางให้ทหารเข้ามามีบทบาททางการเมืองได้พยายามวางแนวทางเอาไว้เพื่อปูทางให้ทหารเข้ามามีบทบาททางการเมืองระบอบประชาธิปไตยได้ (ชัยอนันต์ สมุทรวณิช, 2524 น.49)

จากการศึกษาการจัดตั้งพรรคสามัคคีธรรม ซึ่งทหารมีความมุ่งหวังที่จะต้องชนะในการเลือกตั้งเพื่อที่จะให้เป็นรัฐบาลต่อไป หรืออย่างน้อยที่สุดก็เพื่อที่จะควบคุมกระบวนการหรือกิจกรรมในรัฐสภาให้เป็นไปโดยสอดคล้องกับความต้องการของทหาร ดังนั้นทหารจึงพยายามทุกวิถีทางที่จะให้การเลือกตั้งปรากฏผลว่า พรรคสามัคคีธรรมประสบชัยชนะจึง

ได้วางแนวทางในรัฐธรรมนูญไว้ให้เอื้ออำนวยประโยชน์ต่อพรรคสมาชิกธรรม เช่น การกำหนดจำนวนของสภาแต่งตั้งให้มีจำนวนใกล้เคียงหรือได้สัดส่วนกับสภาผู้แทน ประการหนึ่ง อีกประการหนึ่งก็คือ การพยายามรวบรวมเอาสมาชิกพรรคการเมืองโดยเลือกเฟ้นเฉพาะสมาชิกสภาผู้แทนในรัฐสภา หรือการคัดค้านสมาชิกพรรคที่จะสมัครรับเลือกตั้งก็รวบรวมเอา มาจากสมาชิกสภาผู้แทนที่สังกัดพรรคอื่น ๆ มาก่อน แต่พรรคสมาชิกธรรมก็ยังคงพึ่งพาการสนับสนุนจากทหารอีกระดับหนึ่งเป็นสำคัญ การที่จัดตั้งพรรคสมาชิกธรรมโดยที่มีทหารเป็น กำลังสนับสนุนนี้ เกิดจากเหตุผลที่ต้องการผนวกอำนาจของกองทัพไว้เป็นฐานร่วมกับประชาชน เพื่อให้ฐานสนับสนุนดังกล่าว เป็นเอกภาพอันนำมาซึ่งความมีเสถียรภาพอย่างพร้อมมูลของ ทหารที่จัดตั้งพรรคขึ้นมาประการหนึ่ง อีกประการหนึ่งสามารถวิเคราะห์ได้ว่า ทหารต้องการ อาศัยบทบาทของพรรคสมาชิกธรรมเข้ามามีบทบาทควบคุมกระบวนการในรัฐสภาในฐานะของ องค์กรประชาธิปไตยที่ถูกต้องตามกฎหมาย เพื่อเป็นการปกปิดลักษณะของทหาร (Riggs, Fred W., 1964. p.88)

ดังนั้น เอกภาพของทหารจึงเป็นปัจจัยที่สำคัญที่มีผลต่อการจัดตั้งพรรคสมาชิกธรรม ถ้าหากความสัมพันธ์ภายในของทหารเป็นเอกภาพ มีความเหนียวแน่นการแบ่งสรรผลประโยชน์ และการประสานงานในทางการเมืองก็ย่อมเป็นไปด้วยดี การจัดตั้งพรรคสมาชิกธรรมย่อม ดำเนินไปได้ด้วยดีเช่นเดียวกัน พื้นฐานหรือกำลังสนับสนุนของพรรค จึงเป็นปัจจัยที่สำคัญที่มี ผลต่อการจัดตั้งไม่น้อย และเหตุผลที่ทำให้ระบบพรรคล้มเหลว คือ ความล้มเหลวของพรรค สมาชิกธรรมเกิดจากพื้นฐานหรือกำลังสนับสนุนของพรรคจำนวนเกือบทั้งหมดแคบ... เมื่อ ฐานที่จะรองรับพรรคแคบ พรรคก็ล้มได้ง่ายเมื่อมีเหตุการณ์เปลี่ยนแปลง (Wilson, David A., 1963. p.92)

ผลการศึกษาวิจัยนี้จึงสอดคล้องกับผลงานของ ชัยวัฒน์ สารสมบัติ (ชัยวัฒน์ สารสมบัติ, 2528) ซึ่งพบว่า ปัจจัยด้านประชาชน โดยเฉพาะอย่างยิ่งการตื่นตัวทางการเมืองของประชาชนมีน้อย ทำให้ทหารสามารถจัดตั้งพรรคการเมืองได้ การเข้ามามีบทบาท ทางการเมืองของทหารในการจัดตั้งพรรคสมาชิกธรรมไม่เกี่ยวข้องกับสภาพการณ์ที่ประชาชน มีการตื่นตัวทางการเมืองสูงแต่อย่างใด

นอกจากนี้ ในการเข้ามามีบทบาททางการเมืองเมื่อเทียบกับทุกครั้งที่ผ่านมาจะ คล้ายคลึงกันโดยทหารแถลงว่าสาเหตุที่เข้ามามีบทบาททางการเมือง ก็เพื่อแก้ไขภาวะ

เสื่อมทรามของประเทศ เพื่อรักษาความมั่นคงปลอดภัยของบูรณาภาพของชาติเพื่อปรับปรุงประเทศให้มีความเจริญก้าวหน้า แก้ไขปัญหาการรั่วซึมและความไร้ประสิทธิภาพในการบริหารงานของรัฐบาลพลเรือน แต่จากการศึกษาพบว่าในการเข้ามามีบทบาททางการเมืองในที่นี้ประเด็นที่ชี้ให้เห็นถึงความขัดแย้งระหว่างกลุ่มผู้สนับสนุนพลเรือนและทหาร เป็นปัจจัยสำคัญที่ทำให้ทหารเข้ามามีบทบาททางการเมืองโดยเฉพาะอย่างยิ่งเกี่ยวกับเรื่องผลประโยชน์ร่วมของนายทหารระดับสูงโดยตรง โดยเฉพาะกรณีวันที่ 23 กุมภาพันธ์ 2534 พล.อ.ชาติชาย จงนาพล.อ.อาทิตย์ กำลังเอก รัฐมนตรีว่าการกระทรวงกลาโหมคนใหม่ เข้าเผ่าถวายเป็นปฏิญาณต่อพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวที่เชียงใหม่ได้สร้างความวิตกกังวลให้นายทหารระดับสูงจึงทำให้เกิดการเคลื่อนไหวดังกล่าว และนำสู่การจัดตั้งพรรคสามัคคีธรรมขึ้นภายหลังการปฏิวัติ

การศึกษาในครั้งนี้สะท้อนให้เห็นว่า ภายหลังจาก รสช. ได้ทำการยึดอำนาจจากรัฐบาล ivo ตั้งคณะกรรมการขึ้นมาทำการสอบสวนหาข้อเท็จจริงกับทรัพย์สินของนักการเมืองที่ร่ำรวยผิดปกติ และทำการยึดทรัพย์สินนักการเมืองเหล่านั้น ภายหลังจากการตั้งรัฐบาลของพลเอกสุจินดา คราประยูร ถึงแม้จะมีจุดมุ่งหมายเพื่อการทำให้ได้เสียงข้างมากในการเป็นรัฐบาลเพื่อกุมอำนาจในการบริหารแต่รัฐบาลพลเอก สุจินดา คราประยูร ก็มีได้ยินยอมให้นักการเมืองที่มีมุมมองจากการถูกยึดทรัพย์ เข้าร่วมรัฐบาลด้วย ถึงแม้ว่าจะทำให้ได้รับเสียงข้างมากและเป็นรัฐบาลอย่างง่ายดายก็ตาม แสดงให้เห็นว่า คณะ รสช. ยังคงคำนึงถึงภาพพจน์ของตนเองต่อสายตาประชาชนจึงไม่ยอมให้นักการเมืองที่ถูกยึดทรัพย์ เข้าร่วมรัฐบาลด้วย เพราะอาจจะทำให้รัฐบาลเสื่อมความศรัทธาจากประชาชนนั่นเอง แสดงว่าคณะทหารในขณะนั้นไม่ได้มุ่งที่จะควบคุมอำนาจในการบริหารประเทศเพียงอย่างเดียว แต่น่าจะมีความต้องการที่จะรักษาความชอบธรรมทางการเมืองในระดับหนึ่ง ในการที่จะได้รับการสนับสนุนจากประชาชน

ข้อเสนอแนะ

การที่ทหารมีบทบาททางการเมืองโดยการจัดตั้งพรรคสามัคคีธรรมสะท้อนให้เห็นว่าทหารเป็นชนชั้นพิเศษในสังคม โดยเฉพาะสังคมกำลังพัฒนาท่ามกลางการเปลี่ยนแปลงสังคมมาทันสมัย ขณะที่ทหารเป็นผู้รักษากฎระเบียบในสังคม แต่เครื่องมือของรัฐบาลมีความ

สลับซับซ้อนมากขึ้น และการขยายการมีส่วนร่วมของประชาชนเพิ่มมากขึ้น ทหารจึงจำเป็นต้องพัฒนาตนด้วยการขยายภารกิจของตนครอบคลุมส่วนต่าง ๆ ของสังคมและการเข้ามามีบทบาททางการเมือง เพื่อคงความได้เปรียบและเหนือกว่าส่วนต่าง ๆ ในสังคมทหารควรมีอุดมการณ์ที่แสดงเอกลักษณ์ของชาติ เกี่ยวกับอุดมการณ์ทางการเมืองของทหารไทยดังนี้

1. ความรู้สึกชาตินิยม ทหารควรมีอุดมการณ์ของชาตินิยมในลักษณะที่การพยายามคงความเป็นเอกราชของชาติบนพื้นฐานการปกครองระบอบประชาธิปไตยไว้

2. การมีบทบาททางการเมืองทหารไม่ควรถือตนเองว่าเป็นส่วนอันจำเป็นขาดไม่ได้ในเวทีการเมืองและการปกครอง เห็นชีวิตการเมืองไทย ทหารต้องเข้าใจตนเองว่าบทบาทของตนนั้นจำเป็นต้องมีอยู่ทางการเมือง และมีบทบาทในลักษณะของพลเรือนแต่ไม่เข้ามามีบทบาทในลักษณะของทหาร

3. ทหารไทยควรเข้าใจตนเอง โดยเน้นอุดมการณ์ระบบการปกครองประชาธิปไตยสมบูรณ์แบบ ทหารไทยโดยเฉพาะรับเอาความคิดเห็นแบบประชาธิปไตยทั้งหมดมาใช้โดย เป็นอุดมการณ์ที่ส่งเสริมความก้าวหน้าของการพัฒนาระบบประชาธิปไตยมากกว่า เป็นอุดมการณ์ที่ส่งเสริมอำนาจและฐานะของทหาร เพราะการเรียกร้องต่อประชาชนเพื่ออยู่ในอำนาจอันยาวนาน ทำให้ทหารมีแนวโน้มที่จะใช้อำนาจเผด็จการดังที่คนไทยควรมีการปกครองประชาธิปไตยเป็นแบบฉบับที่เป็นมาตรฐานของระบบสากลโลก

4. บทบาทของผู้นำทางการเมือง ในทัศนะของผู้ศึกษาวิจัย ผู้นำทางการเมืองควรมีฐานะ เป็นผู้นำทางทหารด้วย ทำให้เกิดสภาวะความต่อเนื่องและลดการสืบทอดอำนาจของผู้นำทหาร บรรยากาศทางการเมืองดังกล่าวจะไม่เอื้ออำนวยให้ทหารสามารถมีส่วนร่วมทางการเมืองได้อย่างเต็มที่ ทำให้ผู้นำทหารไม่สามารถเข้ามามีอำนาจทางการเมืองได้อย่างเด็ดขาดอันเป็นผลมาจากการขาดความเป็นเอกภาพในกองทัพ เพราะเมื่อผู้นำทางการเมืองเป็นผู้นำทางการเมืองด้วยมีผลให้การควบคุมบังคับบัญชาในกองทัพขาดความเป็นเอกภาพผู้นำทางการเมืองสามารถคุมอำนาจได้อย่างเด็ดขาดจนทำให้ขาดความเหนียวแน่นและแข็งเกร่งในการมีส่วนร่วมทางการเมืองในระดับสูง กลุ่มทหารที่มีบทบาทหลายกลุ่มจะถูกกำกับดูแลทำให้กองทัพขาดเอกภาพ

5. การมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชน ในช่วงนี้เรียกว่าประชาธิปไตยแบบเป่ยนาน ประชาชน กลุ่มพลัง กลุ่มการเมืองต่าง ๆ ได้รับการกระตุ้นให้เข้ามามีส่วนร่วม

ทางการเมืองมากขึ้น ระดับการเรียนรู้และความสนใจทางการเมืองของประชาชนมีสูงขึ้น อย่างเปิดเผย และกว้างขวาง เพราะปราศจากอำนาจปิดกั้น ค่านิยมทางการเมืองเก่า ๆ ที่สอนให้ประชาชนยอมรับผู้มีอำนาจถูกทำลายและเปลี่ยนแปลงไปเป็นความรู้สึกตระหนักรู้ สิทธิและอำนาจอธิปไตยของตนเอง ท้าให้อำนาจจริง ๆ ที่มีอยู่ดั้งเดิมถูกทำลายอย่างมาก ดังนั้นการพัฒนาของโครงสร้างทางการเมืองที่สำคัญคือ พรรคการเมืองต้องสามารถพัฒนาตนเองในฐานะที่เป็นกลุ่มการเมือง และเป็นโครงการสร้างทางการเมืองที่สำคัญระบอบ ประชาธิปไตย มีการขยายฐานของพรรคออกสู่ประชาชนระดับพื้นฐานมากขึ้นมิใช่เกาะตัวอยู่ เฉพาะในกลุ่มชนชั้นนำทางการเมืองอย่างเดียว

6. การสร้างภาพพจน์ให้เห็นผลเสียของการเข้ามามีบทบาททางการเมืองของ ทหารไทยโดยให้ประชาชนทราบว่า การเข้ามามีบทบาททางการเมือง โดยทหารในประเทศ ไทยมีผลทำให้ระบบการเมืองขาดความมั่นคงและความต่อเนื่อง และเป็นผลให้กติกาหลัก ของการปกครองซึ่งได้แก่รัฐธรรมนูญขาดความศักดิ์สิทธิ์ ที่สำคัญก็คือการเข้ามา มีบทบาททางการเมืองด้วยการปฏิวัติรัฐประหารหลายครั้ง เป็นการหยุดยั้งความเจริญเติบโตของระบอบ ประชาธิปไตย (ชัยอนันต์ สมุทรวณิช, 2531 น.195) ในระบบการเมืองไทยที่สำคัญมีอยู่ 4 ประการ คือ

6.1 ทำให้มีการเปลี่ยนแปลงรัฐธรรมนูญ ซึ่งเป็นกติกาหลักของการปกครอง ประเทศอยู่เสมอ

6.2 ทำให้สถาบันหลักของระบบการเมือง คือ พรรคการเมืองและสภาผู้แทน ราษฎรขาดความต่อเนื่อง ซึ่งมีผลทำให้สถาบันดังกล่าวมีความอ่อนแอ

6.3 ทำให้ทหารเข้ามามีบทบาททางการเมืองมากขึ้น ทั้งในฝ่ายบริหารและ ฝ่ายนิติบัญญัติ

6.4 ทำให้เกิดความแตกแยกเป็นฝักใฝ่ในกองทัพ ระหว่างคณะผู้ก่อการกับ ฝ่ายที่ถูกโค่นล้มอำนาจไป หรือระหว่างรัฐบาลกับคณะผู้ก่อการที่ไม่สามารถยึดอำนาจได้

การสร้างภาพพจน์ดังกล่าวเป็นสิ่งสำคัญ และเป็นหลักประกันว่า บทบาททางการเมือง เมืองของทหารในอนาคตจะไม่ต่อเนื่องในระบอบประชาธิปไตย เพื่อสร้างเสถียรภาพความ มั่นคงให้มีโอกาสพัฒนาอย่างต่อเนื่องและเต็มที และยังเป็นการบีบบังคับให้ทหารยอมรับกติกา ทางการเมืองส่งผลให้ระบอบประชาธิปไตยมีความต่อเนื่องไป

การเข้ามามีบทบาททางการเมืองโดยทหารในประเทศไทยมีผลให้ระบบการเมืองขาดความมั่นคงและต่อเนื่อง เป็นผลให้กติกาหลักของการปกครอง ได้แก่ รัฐธรรมนูญถูกยกเลิกอยู่บ่อยครั้ง เป็นการหยุดยั้งความเจริญเติบโตของระบอบประชาธิปไตยที่เราทุกคนจึงควรปฏิบัติเสถียรภาพของทหารในการเข้ามามีบทบาททางการเมืองและมีส่วนกำหนดสถานการณ์ทางการเมืองของไทยไม่ว่าจะเป็นทั้งทางตรงหรือทางอ้อม เช่นการจัดตั้งพรรคสามัคคีธรรม ซึ่งเป็นรูปแบบของการเมืองรูปแบบหนึ่ง ทั้งนี้เพื่อสร้างและรักษาไว้ซึ่งการปกครองระบอบประชาธิปไตย ทั้งนี้ พรรคการเมืองที่จะเป็นแกนนำในการพัฒนาประเทศต้องเป็นพรรคการเมืองที่ประกอบด้วยแนวความคิดปรัชญา นโยบายแนวเสรีประชาธิปไตยเข้าใจกระแสการเปลี่ยนแปลงของโลก มุ่งพัฒนาไปสู่การแข่งขันแบบเสรี และคัดค้านต่อต้านระบอบเผด็จการ ระบบการผูกขาดอำนาจและเป็นพรรคการเมืองที่มีหัวหน้าพรรคและสมาชิกพรรคที่มีคุณสมบัติพร้อมที่จะเป็นนายกรัฐมนตรี รัฐมนตรี รวมทั้ง สมาชิกของพรรคการเมืองทุกคนต้องมีจิตสำนึกที่จะทำงานแก้ปัญหาเพื่อประโยชน์ของประชาชนส่วนใหญ่ว่าจะต้องระดมความร่วมมือจากประชาชนกลุ่มต่าง ๆ ที่มีจิตสำนึกรับผิดชอบต่อส่วนรวมและมองเห็นปัญหาสังคมใกล้เคียงกัน มองการเมืองควรรให้เป็นประชาธิปไตยมากขึ้น

ถึงแม้พรรคการเมืองในปัจจุบันรวมตัวกันอย่างหลวม ภายใต้อำนาจของผู้นำที่มีฐานทางด้านเศรษฐกิจ แต่ในอนาคตพัฒนาการดังกล่าวจะทำให้มีการจัดองค์กรที่เข้มแข็งให้เป็นพรรคมวลชนอย่างแท้จริง ทั้งนี้ขึ้นกับการทำงานที่ต่อเนื่องการพัฒนาแนวคิดอุดมการณ์การมีนโยบายแผนงานของพรรคที่ชัดเจน การยกระดับการศึกษา และการรับรู้ข่าวสารของประชาชนพรรคการเมือง เช่นนี้จะเป็นพรรคที่พยายามสร้างและพัฒนาบนพื้นฐานความร่วมมือ ความจริงใจ การเสียสละ ความโปร่งใสตรงไปตรงมา ลดการติดยึดคนผู้ที่มีชื่อเสียงมีสถานะทางการเมือง การรู้จักอดกลั้น การรู้จักบอบประสานประโยชน์ และความสามัคคีของสมาชิกพรรค โดยมุ่งความสัมฤทธิ์ผลในจุดมุ่งหมายที่จะปฏิรูปเศรษฐกิจการเมืองไทยให้เป็นประชาธิปไตย มีประสิทธิภาพ และเอื้ออำนวยประโยชน์ต่อชนส่วนใหญ่ ไปตามลำดับขั้นที่สามารถทำได้ในสถานการณ์ที่เป็นจริง ไม่เพื่อฝัน โฆษณาชวนเชื่อ ความเอาใจจริง ทำให้บรรลุเป้าหมายที่วางไว้ให้ได้ในที่สุด